

Adam Redzik

"Europeizacja Prawa Prywatnego" :
sprawozdanie z II Ogólnopolskiego
Zjazdu Cywilistów, Wisła, 28-30
września 2006 r.

Palestra 51/11-12(587-588), 221-228

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

polskie po zakończeniu II wojny światowej; dr Wojciech Sławiński (KUL) omówił działalność aparatu bezpieczeństwa wobec niekatolickich kościołów i związków wyznaniowych w latach 1945–1956 w województwie bydgoskim; dr Marcin Łysko (UwB) zanalizował działalność duszpasterską Kościoła katolickiego w świetle prawodawstwa i praktyki władz okresu gomułkowskiego, a mgr Marek Stus (UJ) podjął ważny i aktualny problem stosunków pomiędzy państwem a islamem we Francji w świetle ustawodawstwa oraz praktyki prawnohistorycznej w latach 1905–2005. Po referatach wywiązała się interesująca dyskusja o aktualnych problemach związanych z relacjami pomiędzy sferą polityczną a religijną we współczesnym świecie.

Posiedzeniu plenarnemu kończącemu Zjazd przewodniczył prof. Wacław Uruszczak. Pierwszy referat wygłosił ks. prof. Franciszek Longchamps de Bérier, który przybliżył problematykę związaną z rozdziałem Kościoła od państwa w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego USA. Rozważania dały asumpt do stwierdzenia, że USA jest neutralnym państwem religijnych obywateli. W drugim referacie prof. Tomasz Kruszewski omówił zagadnienie handlu w niedzielę w opiniach VI Sejmu prowincjonalnego na Śląsku z 1841 r., poprzedzając je analizą historyczną zagadnienia, a także odnosząc je do dnia dzisiejszego. Trzeci i ostatni referat wygłoszony przez prof. Józefa Ciągwę (UR) dotyczył stosunku Kościoła krakowskiego do praw językowych ludności słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1920–2005.

Po każdym posiedzeniu odbywały się interesujące i nader inspirujące dyskusje, w których udział wzięli także uczestnicy niewygłaszający referatów, wiele z nich było bardzo obszernych, jak chociażby wystąpienie prof. Jerzego Redera z KUL podczas sesji plenarnej kończącej obrady na temat metodologii nauk historycznoprawnych.

W Zjeździe wzięło udział ponad 130 uczestników z niemal wszystkich ośrodków naukowych w kraju, oprócz wymienionych, m.in.: prof. Katarzyna Sójka-Zielińska (UW), prof. Artur Korobowicz (UMCS), prof. Marek Kuryłowicz (UMCS). Przygotowano niemal 60 referatów, w tym 15 przez profesorów, 34 przez doktorów i 11 przez magistrów. Na zakończenie prof. Górski podziękował za udział w Zjeździe uczestnikom oraz swoim współpracownikom, dr Marzenie Lipskiej i dr. Leszkowi Ćwikle za przygotowanie i realizację przedsięwzięcia. W imieniu uczestników podziękowanie organizatorom wyraził prof. Uruszczak.

Wieczorem odbył się bankiet, w czasie którego ogłoszono, że organizacji kolejnego Zjazdu Historyków Państwa i Prawa w 2008 r. podjął się Instytut Historii Państwa i Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego. Ostatniego dnia konferencji, w niedzielę 24 września, zorganizowano wycieczkę do jednego z najpiękniejszych zakątków Lubelszczyzny, Kazimierza Dolnego nad Wisłą.

Adam Redzik

„Europeizacja Prawa Prywatnego”. Sprawozdanie z II Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów, Wisła, 28–30 września 2006 r.

W dniach 28–30 września br. w malowniczej Wiśle odbył się II Ogólnopolski Zjazd Cywilistów. Wzięło w nim udział ponad 300 uczestników z niemal wszystkich ośrodków naukowych specjalizujących się w zakresie szeroko rozumianego prawa prywatnego oraz ze środowiska praktyków prawa, w tym liczna grupa adwokatów. Wygłoszono ponad 90

referatów, po których odbywały się inspirujące dyskusje. Pod względem ilości uczestników Zjazd był największym tego typu wydarzeniem w dziejach polskiej cywilistyki.

Pierwszy Ogólnopolski Zjazd Cywilistów odbył się pod hasłem „Czterdzieści Lat Kodeksu Cywilnego” w dniach 8–10 października 2004 r. w Rzeszowie w siedzibie Zamiejscowego Wydziału Administracyjno-Prawnego Wyższej Szkoły Administracji i Zarządzania w Przemyślu, przy ul. Cegielnianej 14. Inicjatorem zwołania go był śp. prof. dr hab. Sylwester Wójcik (14 marca 1931 – 29 maja 2005), a organizatorem wspólnie: Wyższa Szkoła Administracji i Zarządzania w Przemyślu oraz Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie¹. W „Zjeździe Rzeszowskim” wzięło udział około 150 uczestników. Materiały wydano dopiero w przeddzień II Zjazdu. Wspomnieć wypada również, że tzw. Integracyjny Zjazd Cywilistów odbył się po raz pierwszy w 1972 r. w Rzeszowie z inicjatywy Instytutu Prawa Sądowego UMCS i dotyczył autonomii prawa cywilnego w obrębie nauk cywilistycznych, potem jednak nie kontynuowano tej inicjatywy do 2004 r.²

Rok po Zjeździe w Rzeszowie, podczas wręczenia Księgi Pamiątkowej prof. dr hab. Maksymilianowi Pazdanowi w maju 2005 r., kierowana przez niego katedra podjęła się organizacji II Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów.

Zjazd rozpoczął się 28 września 2006 r. o godz. 9.00. Otworzył go w imieniu organizatorów prof. Maksymilian Pazdan, Kierownik Katedry Prawa Cywilnego i Prawa Prywatnego Międzynarodowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, który powitał zgromadzonych gości i uczestników oraz przypomniał pokrótce historię zjazdów cywilistów. Zgromadzonych przywitał także wojewoda śląski dr Tomasz Pietrzykowski, prorektor UŚ prof. dr hab. Anna Łabno, dziekan Wydziału Prawa i Administracji UŚ prof. dr hab. Zygmunt Tobor, oraz prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach sędzia Bogumiła Ustianicz.

Sesji plenarnej przewodniczył prof. dr hab. Zbigniew Radwański. Przedstawiono w niej siedem referatów. Prof. dr hab. Jerzy Rajski (UW) mówił o kierunkach rozwoju europejskiego prawa prywatnego, zauważając m.in., że w trakcie prac nad projektami ujednocającymi prawo cywilne dużym problemem staje się terminologia, procesy ujednociania prawa cywilnego w UE powinny być wspierane poprzez rozwój europejskiej kultury prawnej, a europejski kodeks cywilny, to bliżej nieokreślona przyszłość. Polemizował z nim drugi referent prof. dr hab. Andrzej Całus (SGH), który konkludował swoje wystąpienie stwierdzeniem, że aby myśleć o tendencji do zbliżania prawa należy uprzednio stworzyć odpowiednią politykę w tym zakresie. Prof. dr hab. Maksymilian Pazdan (UŚ) poświęcił swój referat nowym tendencjom w ujęciu autonomii woli w obrocie międzynarodowym proponując odróżnienie autonomii woli w ujęciu prawa materialnego od kolizyjnoprawnej autonomii woli. Prof. dr hab. Edward Gniewek (UWr) mówił o zakresie swobody umów w prawie rzeczowym przyjmując, że art. 353¹ k.c. dotyczy też w pewnym zakresie praw rzeczowych, a prof. dr hab. Elżbieta Traple (UJ) zastanawiała się nad granicą swobody umów w prawie autorskim. Z ogromnym zainteresowaniem uczestników spotkał się referat prof. dr hab. Stanisława Sołtysińskiego (UAM) na temat czynności nieważnych i „nieistniejących”. Był to też referat najbardziej kontrowersyjny. Prof. Sołtysiński opowiedział się przeciwko utrzymywaniu w

¹ Wstęp (w:) *Czterdzieści Lat Kodeksu Cywilnego*. Materiały z Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów w Rzeszowie (8–10 października 2004 r.), pod red. M. Sawczuka, Kraków–Warszawa: Wolters Kluwer 2006, s. 15.

² *Ibidem*.

polskim systemie prawa cywilnego pojęcia „nieistniejącej czynności prawnej”, co wywołało żywą dyskusję. Ostatnim referentem posiedzenia plenarnego był prof. dr hab. Tomasz Pajor (UŁ), który mówił o odstąpieniu od umowy z powodu jej naruszenia.

Po obiedzie obrady odbywały się w trzech sekcjach. Początkowo sekcji pierwszej przewodniczył prof. dr hab. Wojciech Popiołek. Wygłoszone wówczas referaty dotyczyły trzech grup zagadnień związanych z projektami europejskiego prawa umów. Zagadnienia ogólne prawa europejskiego przybliżyło dwóch referentów: prof. dr hab. Fryderyk Zoll (UJ) omówił dorobek *Acquis Group*, natomiast doktorzy Maciej Mataczyński i Rafał Sikorski (UAM) zreferowali problem zakresu stosowania zasad europejskiego prawa umów (dalej: ZEPU), konkludując, że póki co w sądach powszechnych stosowanie ich nie wchodzi w grę, a sądy arbitrażowe mają możliwość sięgania do EPU. Drugi wątek, podniesiony również w dwóch referatach, to instytucje prawa obligacyjnego na tle prawa polskiego i ZEPU. Prof. dr hab. Adam Olejniczak (UAM) przybliżył problematykę *culpa in contrahendo* na tle europejskiego prawa umów, zauważając, że polska regulacja jest silnie osadzona w ZEPU; z kolei prof. dr hab. Adam Brzozowski (UW) porównał polską regulację zasady *rebus sic stantibus* z europejską, podnosząc, że model europejski jest znacznie nowocześniejszy. Trzecia grupa to pozostałe trzy referaty. Dr Andrzej W. Wiśniewski (UW) zastanawiał się nad zagadnieniem wyboru prawa właściwego w międzynarodowych kontraktach handlowych. Szczególnie dużo miejsca poświęcił problemowi, gdy w umowie zawarto klauzulę na sąd polubowny, która rodzi wiele wątpliwości. Dr Michał Wojewoda (UŁ) przybliżył zagadnienie statutu kontraktowego według Konwencji Rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych. Rozważał, czy wybór dokonany przez strony może wyłączyć przepisy *iuris cogentis*, podkreślił też, że art. 3 ust. 3 konwencji ma niewielki zakres zastosowania. Dr Piotr Mostowik (UJ) omówił natomiast problematykę związaną z nienależnym świadczeniem.

Po przerwie obradami sekcji kierowała prof. Jadwiga Pazdan (UKSW). Wygłoszono cztery referaty: dr Jacek Górecki przedstawił formy umów w międzynarodowym obrocie nieruchomościami zauważając, że odpowiedni przepis konwencji rzymskiej nie ma zastosowania, podkreślając też zalety polskiego projektu p.p.m.; dr Marcin Olechowski (UW) mówił o zabezpieczeniach osobistych w ZEPU wskazując na ich zalety; dr Witold Kurowski (UŚ) konkludował referat na temat podmiotowych zmian stosunku zobowiązaniowego w tzw. projekcie Rzym I, stwierdzeniem, że unormowanie to wychodzi naprzeciw doktrynie, ale jeszcze nie w sposób idealny, natomiast mgr Marlena Pecyna (UJ) nawiązała wnioskami na temat ZEPU do referatów prof. Rajskiego i prof. Całusa.

Sekcja II obradowała pod przewodnictwem prof. dr hab. Józefa Frąckowiaka (UWr), a problematyka poruszana w referatach zdominowana została przez wątek bankowy. Prof. dr hab. Mirosław Bączyk zaprezentował referat o sporach dogmatycznych i rozterkach legislacyjnych wokół konstrukcji prawnej umowy rachunku bankowego. Prof. dr hab. Wojciech Pyzioł (UJ) mówił o istocie świadczenia banku z tytułu umowy rachunku bankowego. Prof. dr hab. Leszek Ogiegiło przybliżył zagadnienie powierniczego rachunku bankowego, nowej instytucji w prawie polskim, analizując wiele problemów z nią związanych. Prof. dr hab. Stanisława Kalus (UŚ) mówiła o umowach zabezpieczających wykonanie umowy kredytu bankowego, nawet natury psychologicznej, oraz o raporcie EBOR, w którym skrytykowano Polskę w omawianym zakresie. Prof. dr hab. Bernadetta Fuchs (UŚ) zastanawiała się, czy w polskiej praktyce jest możliwy franchising bankowy, dając odpowiedź negatywną. Omówiła też rolę banku w rozliczeniach pomiędzy stronami umowy franchisingu. Dr Maciej Skory (UWr) mówił o wynagrodzeniu za korzystanie z kapitału w bankowych umowach o kredyt

konsumencki podnosząc, że poza obciążeniami z tytułu odsetek banki obciążają klientów innymi kosztami. Nawiązując do systemu angielskiego (wykorzystywanie przez banki), skrytykował polską legislaturę w tym względzie. Dr Krystian Markiewicz (UŚ) zastanawiał się nad charakterem prawnym depozytu sądowego podkreślając istnienie w tym względzie luki prawnej. Dr Arkadiusz Wudarski (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie) scharakteryzował pozycję powiernika w banku hipotecznym i jego status prawny w Niemczech, po czym zastanawiał się nad samym terminem proponując np. kurator bankowy. Mgr Maciej Zachariasiewicz (UŚ) przedstawił ideę trustu zauważając, że trudno jest tę anglosaską konstrukcję przenieść na grunt polski i po analizie podobnych stosunków powierniczych opowiedział się za wprowadzeniem do k.c. umowy powiernictwa. Prof. dr hab. Jerzy Pisuliński (UJ) poddał natomiast ocenie prywatnoprawne regulacje w prawie bankowym z 1997 r. Zauważył, że wiele instytucji prawa bankowego nic nie reguluje, inne są niepotrzebne, powtarzają się z regulacją k.c., a czasem są wręcz wadliwe. Opowiedział się za regulacją kwestii cywilistycznych z prawa bankowego w k.c. obok umowy rachunku bankowego. Na zakończenie wywiązała się interesująca dyskusja, np. nad zagadnieniem charakteru wpisu na rachunek: konstytutywny (Pisuliński), czy deklaratoryjny (Pyziół)? A może konstytutywny z elementem dobrej wiary?

Sekcji III przewodniczył prof. dr hab. Andrzej Kubas (UJ). Przedstawionych zostało dzieść referatów. Dwa z nich dotyczyły umowy opcji. Dr Marcin Krajewski (UW) mówił o konstrukcji prawnej umowy opcji, a mgr Jolanta Waszczuk o terminie w umowie opcji i w ofercie. Kolejne dwa referaty: dr. Piotra Machnikowskiego (UWr) i mgr. Przemysława Sobolewskiego (UW) dotyczyły odpowiedzialności przedkontraktowej. Mgr Sylwia Wyszogrodzka (UW) skupiła się w szczególności na charakterze tzw. punkcji, czyli prawnych porozumień częściowych poprzedzających zawarcie umowy głównej; mgr Jerzy Sawiłow [Akademia Ekonomiczna (dalej: AE) we Wrocławiu] omówił stosunek zobowiązaniowy wynikający z umowy przedwstępnej. W dalszej części dr Wojciech Robaczyński (UŁ) przedstawił referat o przeniesieniu praw i obowiązków wynikających z umowy w sprawie zamówienia publicznego; dr hab. Ryszard Szostak (AE w Krakowie) przybliżył problematykę porozumienia przetargowego; Dr Magdalena Wilejczyk z AE we Wrocławiu odczytała referat przygotowany wspólnie z prof. dr hab. Andrzejem Śmieją na temat umownego prawa pierwokupu przedsiębiorstwa, a dr Mateusz Pilich (SN) zastanawiał się nad dylematami związanymi z nowelizacją klauzul generalnych w polskim prawie cywilnym w związku z europeizacją, krytykując brzmienie klauzuli z art. 5 k.c. i zastanawiając się, czy lepsze będzie określenie „dobre obyczaje” lub „dobra wiara”.

Drugiego dnia konferencji, 29 września, obrady również toczyły się w sekcjach w dwóch odsłonach. W posiedzeniu przedpołudniowym sekcji I przewodniczyła prof. dr hab. Urszula Promińska (UŁ). Problematyka zdominowana była przez zagadnienia z zakresu praw konsumenckich. Referaty przedstawili: prof. dr hab. Bogusława Gnela (AE w Krakowie), prof. dr hab. Wojciech J. Katner (UŁ), dr Ewa Bagińska (UMK), dr Jan A. Piszczek (UWM), dr Robert Stefanicki (UWr), dr Monika Jagielska (UŚ), dr Szymon Byczko (UŁ), mgr Katarzyna Poroś (AE we Wrocławiu) i dr Agnieszka Koniewicz (UW). Poruszono wiele problemów związanych z ochroną praw konsumenckich. Zastanawiano się nad sposobem implementacji do polskiego systemu prawnego prawa dyrektywy UE. Zauważono, że rękojmia z k.c. daje większą ochronę niekonsumentowi, a więc wywiera skutek odwrotny do zamierzonego. Problemem okazuje się samo pojęcie konsumenta i jego pozycja w umowach np. ubezpieczenia czy też w służbie zdrowia. Poza tym ważną kwestią, która pojawiała się w referatach i dyskusji był

postulat wprowadzenia jednolitej definicji przedsiębiorcy i konsumenta. Zastanawiano się też nad kryteriami, jakie powinien spełniać konsument, a także nad relacją ustawy o ochronie konsumentów do k.c. Wydaje się, że dominowało przekonanie, iż doszło w Polsce do złej implementacji dyrektywy UE.

Obrodam Sekcji II przewodniczył prof. dr hab. Stanisław Sołtysiński (UAM). Wygłoszono 6 referatów, w większości z zakresu prawa obligacyjnego. Dr Kamil Zaradkiewicz (UW) zastanawiał się, czy w prawie rzeczowym powinna zostać utrzymana zasada kauzalności. Prof. dr hab. Ryszard Mikosz (UŚ) przedstawił referat opracowany wspólnie z prof. dr hab. Aleksandrem Lipińskim na temat umowy o rozporządzeniu prawem do informacji geologicznej. Dr Beata Gadek (UŁ) poruszyła kilka problemów związanych z umową licencyjną na oprogramowanie komputerowe, a dr Grzegorz Żmij (UŚ) zastanawiał się nad charakterem prawnym licencji firmowej wywołując interesującą dyskusję o komercjalizacji dóbr osobistych, po czym mgr Marek Salamonowicz (UAM) scharakteryzował kryteria oceny ważności klauzul restrykcyjnych w licencjach patentowych i *know-how*. Dr Katarzyna Grzybczyk (UŚ) przedstawiła ewolucję poglądów doktryny na temat poszukiwania prawa właściwego dla umowy licencyjnej autorskiej, co również spotkało się polemiką. Mgr Anna Górecka (UKSW) omówiła interesujące zagadnienie nabycia dóbr niematerialnych, a dr Piotr Ślęzak (UŚ) przybliżył problematykę umowy o produkcję audiowizualną jako przykładu umowy przenoszącej prawo autorskie, proponując przy tym definicję producenta i utworu audiowizualnego.

Sekcją III kierował prof. dr hab. Andrzej Koch (UAM). Referaty wygłoszone w tej sekcji dotyczyły w zasadzie dwóch grup zagadnień: ogólnych cech umów oraz umów szczegółowych. Do pierwszej grupy należało zaliczyć: referat dr Ewy Rott-Pietrzyk (UŚ) na temat klauzuli rozstrzygnięcia, w którym znalazły się postulaty pod adresem legislatywy; interesujące wystąpienie dr Marii Anny Zachariasiewicz (UŚ), w którym poruszyła problem różnorodnych klauzul dołączonych do umów i zastanawiała się nad ich dopuszczalnością; referat dr. Przemysława Drapały (UMK) o klauzulach salwatoryjnych i ich zastosowaniu w praktyce i orzecznictwie (referent zastanawiał się nad stosunkiem klauzuli umownej do przepisów *iuris cogentis* z k.c., co wywołało dyskusję, w wyniku której przeważały głosy, aby przyznać pierwszeństwo woli stron); referat dr. Romana Trzaskowskiego (UKSW) o zakazie dyskryminacji w prawie umów oparty w głównej mierze na gruncie praktyki i legislacji niemieckiej, wystąpienie dr. Aleksandra Kappesa (UŁ) na temat pojęcia odpowiedzialności za cudzy dług (referent proponował wprowadzenie pojęcia odpowiedzialności za cudzy dług *sensu stricto* i *sensu largo*) oraz referat mgr. Tomasza Pałdyny (UKSW) o przedawnieniu roszczeń z umów nienazwanych. Druga grupa, czyli wypowiedzi poświęcone umowom szczegółowym, obejmowała wystąpienia: dr. Jacka Jastrzębskiego (UW) o wadach oświadczeń woli przy czynnościach wekslowych na tle umownej koncepcji zobowiązania wekslowego (referent poddał krytyce teorię kreacyjną weksla i zasygnalizował pewne możliwości posłużenia się wadą oświadczenia woli, co wywołało replikę dr Małgorzaty Świdorskiej z UMK), prof. dr. hab. Janusza Strzępki i dr Ewy Zielińskiej (UŚ) na temat umowy o roboty budowlane w znowelizowanym kodeksie cywilnym ze stwierdzeniem, że nie przystaje ona do dnia dzisiejszego, bo zawiera m.in. podwójne odesłania i sprawia wiele problemów interpretacyjnych. Zastanawiali się, czy umowa o roboty budowlane powinna być podtypem umowy o dzieło, czy też samoistną umową. Prof. dr hab. Henryk Goik (UŚ) przedstawił interesujące zagadnienie umowy o udział w zawodach sportowych w porównaniu z umową o uprawianie sportu i stosunku tychże do prawa państwowego i międzynarodowego. Mgr Aleksandra Bielecka-Dobroczek (UKSW) omówiła zasadę swobody umów w obrocie papierami wartościowymi oraz instrumentami finansowymi na rynku kapitałowym poświęca-

jąc dużo miejsca analizie umowy składu. Kontynuował to zagadnienie mgr Michał Hejbudzki zastanawiający się nad kwalifikowanym charakterem umowy składu. Dr Janusz Kaspryszyn (AE we Wrocławiu) przedstawił problematykę związaną z umową pośrednictwa postulując wprowadzenie w k.c. regulacji pośrednictwa ogólnego, problematyce umowy deweloperskiej poświęcił swoje wystąpienie mgr Tomasz Szczurowski (UKSW).

Sesja popołudniowa również obradowała w sekcjach. Obradami pierwszej kierował prof. dr hab. Krzysztof Pietrzykowski (UW), a problematyka poruszana w referatach oscylowała wokół zagadnienia małżeńskich umów majątkowych. Wystąpienia następowały w układzie „od ogółu do szczegółu”. Na początku prof. dr hab. Mieczysław Goetel (UwB) scharakteryzował umowy w prawie rodzinnym. Stwierdził m.in., że istnieją dwa rodzaje czynności prawnych w prawie rodzinnym: czynności prawnorodzinne i powszechne czynności prawa cywilnego, które można modyfikować. Interesujący referat prof. dr hab. Małgorzaty Pyziak-Szafnickiej (UŁ) dotyczący umowy rozszerzającej wspólność majątkową małżeńską odczytał dr Michał Wojewoda (UŁ). Autorka nawiązując do poglądów prof. Józefa Piątowskiego, wyróżniła dwa typy małżeńskich umów majątkowych: organizacyjne (kształtujące ustrój) i rozporządzające (dokonujące przesunięć). W kolejnym referacie prof. dr hab. Tomasz Sokołowski (UG) próbował ustalić zakres swobody intercyzy, wymieniając kilkanaście jej rodzajów. Postawił problem nowych tzw. intercyz kombinowanych. Dr Małgorzata Łączkowska (INP PAN w Poznaniu) poddała analizie problem skuteczności małżeńskich umów majątkowych *inter pares* oraz *erga omnes*. Postawiła postulat, aby rodzaj małżeńskiej umowy majątkowej ujawniać w rejestrze. Ostatnia referentka, dr Katarzyna Bilewska (UW) przedstawiła problematykę związaną z relacją przepisów k.s.h. do przepisów k.r.o. w kontekście wspólności praw udziałowych w spółkach kapitałowych. Uznała, że kontrowersyjne przepisy k.s.h. z art. 183¹ i 332¹ są priorytetowe w stosunku do uregulowań k.r.o. W dyskusji wzięli udział m.in.: prof. dr hab. Tadeusz Smoczyński (INP PAN), prof. dr hab. Jerzy Pisuliński.

Drugą częścią obrad sekcji pierwszej kierował prof. dr hab. Władysław Górski (USz), a zagadnienia w niej poruszane dotyczyły prawa ubezpieczeniowego. Dr Małgorzata Serwach (UŁ) zreferowała zagadnienie związaną z umową ubezpieczenia odpowiedzialności. Zanalizowała problematykę sumy gwarancyjnej na przykładzie katastrofy katowickiej hali stawiając wniosek, że bardziej sprawiedliwe byłoby stosowanie zasady proporcjonalnej wypłaty zamiast zasady „pierwszy w czasie lepszy w prawie”. Dr Mariusz Fras (UŚ) przedstawił swoje refleksje na temat skutków prawnych związanych z umowami ubezpieczenia zawartymi drogą elektroniczną analizując tę problematykę na gruncie prawa materialnego oraz norm kolizyjnych, a dr Dariusz Fuchs (UKSW) omówił umowę koasekuracji stawiając wnioski pod adresem legislatywy.

Posiedzeniu sekcji drugiej poświęconemu umowom zawierany drogą elektroniczną przewodniczył prof. dr hab. Jacek Napierała (UAM). Wygłoszono w niej trzy referaty: prof. dr hab. Maria Dragun-Gertner (UMK) scharakteryzowała konosament elektroniczny, dr Dariusz Szostek i dr Marek Świerczyński (UŚ) omówili we wspólnym referacie umowę o świadczenie usług certyfikacyjnych oraz umowę o wydanie certyfikatu poruszając zagadnienie podpisu elektronicznego zaś dr Arkadiusz Bieliński (UwB) przybliżył stan i możliwości wykorzystania elektronicznych nośników informacji w polskim postępowaniu cywilnym.

Sekcji trzeciej w której analizowano problematykę związaną z prawem handlowym przewodniczył prof. dr hab. Andrzej Kidyba (UMCS). Dr Tomasz Sójka (UAM) omówił umowę o świadczenie usług brokerskich w zorganizowanym obrocie papierami wartościowymi uznając ją za ramową ale nie przedwstępną. Mgr Rafał Morek (UW) zastanawiał się nad charakterem praw-

nym umowy o mediację zauważając, że z jednej strony może być ona traktowana jako umowa starannego działania, a z drugiej jako umowa rezultatu. Postawił też tezę, że ma ona charakter materialno-procesowy, co spotkało się ze sprzeciwem w dyskusji. Dr Bogusław Sołtys (UWr) zastanawiał się nad formami umowy o arbitraż, konkludując, że umowa zawarta w sposób milczący jest ważna. Dr Grzegorz Gorczyński (UŚ) poddał krytyce wiele rozwiązań związanych z regulacją spółki jawnej, akcentując sprzeczności np. art. 23 k.s.h. z rozwiązaniami przyjętymi w k.c. Mgr Dominika Nowak (UMCS) przybliżyła problematykę związaną z konwersją nieważnej umowy spółki partnerskiej przed wpisem do KRS oraz po wpisie. Dr Jan Lic (AE w Krakowie) podniósł, że istnieje potrzeba zmian w regulacji umowy spółki cywilnej postulując nadanie jej podmiotowości, ze względu na problemy praktyczne związane ze wspólnością łączną. Wywołało to dyskusję nad istotą spółki. Dr Aleksandr Kappes skrytykował pomysł referenta, zaś zwolennikami poglądu dr. Lica byli dr Andrzej Wiśniewski i prof. Józef Frąckowiak.

Trzeci dzień Zjazdu, sobota 30 września, poświęcony był podsumowaniu obrad, dyskusji oraz wystąpieniu przewodniczącego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, prof. dr. hab. Zbigniewa Radwańskiego na temat „Zielonej Księgi”³ jako optymalnej wizji Kodeksu cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej. Obrady prowadził prof. dr hab. Maksymilian Pazdan, który po wprowadzeniu oddał głos przewodniczącym poszczególnych sekcji, którzy streścili obrady, po czym przekazał mikrofon prof. dr. hab. Zbigniewowi Radwańskiemu.

Na wstępie prof. Radwański zauważył, że opublikowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości „Zielona Księga” jest owocem pracy Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości w latach 2002–2006. Zanim doszło do opublikowania jej postawiono pytanie o rolę i kształt k.c. w systemie prawnym Rzeczypospolitej oraz zastanawiano się nad tym czy potrzebna jest zmiana k.c. z 1964 r. czy też wystarczy zasadnicza nowelizacja. Przeprowadzono przy tym szeroką konsultację, m.in. korzystano z pomocy ekspertów holenderskich. Profesor wyraził zadowolenie z powodu powrotu do terminu „prawo prywatne”, unikanego w okresie PRL, podkreślił znaczenie k.c., jako najpoważniejszego aktu prawnego po Konstytucji oraz opowiedział się za nową kodyfikacją prawa cywilnego opartą na zasadzie monistycznej. Poinformował, że zdanie takie dominuje w Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, oraz że wypowiada się za nią także Rada Legislacyjna przy Prezesie Rady Ministrów.

Komisja proponuje włączenie regulacji zawartych w k.r.o. do k.c. (istnieje już projekt włączenia). W zakresie prawa spadkowego podkreśla się związki tego działu z prawem rodzinnym oraz fakt, że prawo spadkowe materialne pozostanie na długo w gestii ustawodawstw krajowych. Do k.c. powinno się też włączyć przepisy intertemporalne.

Podmioty prawa cywilnego powinny zostać uregulowane w k.c. W przypadku osób fizycznych problemem staje się początek człowieka, prawa *nasciturusa* i skutki czynności prawnych zdziałanych przez małoletniego. W zakresie osób prawnych postuluje się ogólne uregulowanie ich w k.c. poprzez określenie ich typów przy pozostawieniu szczegółowych regulacji, jak k.s.h., prawo spółdzielcze czy fundacyjne. Nazwą jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej należałoby zastąpić raczej terminem „niepełna osoba prawna”, jako odrębna postać podmiotów prawa.

Przy czynnościach prawnych należałoby zrezygnować z archaicznej formy *ad probationem*

³ Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego działająca przy Ministrze Sprawiedliwości, *Zielona księga. Optymalna wizja Kodeksu cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej*, pod red. Z. Radwańskiego, Warszawa: Ministerstwo Sprawiedliwości 2006, ss. 602.

i zrezygnować z pochodzących z minionego ustroju komunistycznego klauzul generalnych, jak chociażby z art. 5 k.c. poprzez zastąpienie ich bardziej adekwatnymi terminami, np. „dobrych obyczajów”, lub pochodzącym z systemu anglosaskiego terminem „rozsądku”. Termin „dobra wiara” wydaje się zbyt subiektywnym, a w Holandii został zastąpiony terminem „rozsądek”.

Powinno się zlikwidować się ostatecznie użytkowanie wieczyste, jako wątpliwą konstrukcją prawną wprowadzoną w duchu ideologii komunistycznej, poprzez usunięcie jej regulacji z k.c. i przekształcenie w prawo własności. Można rozważyć przy tej okazji, czy nie byłoby pożądane wprowadzenie nowego typu ograniczonego prawa rzeczowego – prawa zabudowy. Należy też zastanowić się nad uregulowaniem przewłaszczenia dla zabezpieczenia. Uzasadnione wydaje się ujednoczenie regulacji zastawu, zmniejszenie regulacji hipoteki oraz uregulowanie długu gruntowego. Zbycie nieruchomości trzeba ujawniać konstytutywnym wpisem do księgi wieczystej. Należy zrezygnować ze skomplikowanej konstrukcji „spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu” i zastąpić je „odrębną własnością lokali”. Za dobrą rzecz należy uznać wprowadzenie jednolitej definicji przedsiębiorcy w k.c.

W przypadku zobowiązań złą rzeczą wydaje się zbyt częste uregulowanie ich poza k.c. Poza tym ten dział prawa cywilnego jest w największym stopniu możliwy do ujednoczenia na gruncie UE. W zakresie papierów wartościowych potrzebna jest nowa regulacja w związku z rozwojem techniki i powszechności zdematerializowanych papierów wartościowych.

Na zakończenie prof. Radwański przychylił się do koncepcji nowego polskiego kodeksu cywilnego (oraz kodeksu postępowania cywilnego), jako kontynuacji dobrej polskiej tradycji prawniczej. Wyraził też pogląd, że jednolity europejski k.c. to ciągle bardzo odległa przyszłość, a nowy polski kodeks cywilny zapobiegnie dalszej dekodyfikacji prawa cywilnego i przyczyni się do podniesienia roli k.c. jako podstawowego aktu prawa prywatnego.

W czasie uroczystości kończących Zjazd prof. Maksymilian Pazdan otrzymał kosz kwiatów i podziękowania od swoich współpracowników za wieloletnią pracę na stanowisku kierownika katedry. Z dniem 1 października br. zastąpił go prof. dr hab. Wojciech Popiołek.

Na zakończenie podjęto uchwałę, że III Zjazd Cywilistów Polskich zorganizuje w 2008 r. Zakład Prawa Cywilnego i Prawa Międzynarodowego Prywatnego Uniwersytetu Wrocławskiego pod kierunkiem prof. dr. hab. Edwarda Gniewka. Przy tej okazji prof. dr hab. Wojciech Katner podziękował w imieniu kemercjalistów (termin – A. R.) za zaproszenie na Zjazd w Wiśle i wyraził nadzieje, że w związku z jednością prawa prywatnego cywilności i komercjaliści będą się wzajemnie zapraszali się na organizowane zjazdy i konferencje.

II Zjazd Cywilistów Polskich był wydarzeniem bardzo ważnym zarówno dla środowiska nauki prawa cywilnego, jak i praktyki. Ernest Till powiedział w 1925 r., że „rozbrat pomiędzy nauką a praktyką objawia się po obu stronach szkodliwie: nauka staje się obcą życiu; praktyka pozbawiona ożywczego tchnienia naukowego, suchą i bezpłodną kazuistyką”⁴. Cieszy więc, że w Zjeździe wzięło udział wielu sędziów, prokuratorów, adwokatów i radców prawnych. Ze środowiska adwokackiego obecni byli m.in.: adw. Magdalena Dębska, adw. Anisa Gnacikowska, adw. Monika Strus-Wołos, adw. Elżbieta Baczyńska, adw. Jacek Franek, adw. Marek Mazurkiewicz, adw. Piotr Sendecki oraz wielu będących jednocześnie pracownikami naukowymi.

Adam Redzik

⁴ E. Till, Odpowiedź na ankietę „O zespolenie nauki i praktyki prawa”, „Głos Prawa” 1925, nr IX–X, s. 216.